

daad en gedachte

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

33-ste JAARGANG, NUMMER 5, MEI 1997

ISSN 1381-5199

DAAD EN GEDACHTE

Bij elke bijzondere handeling gaat het denken aan het doen vooraf. Bij het handelen van klassen of massa's blijkt de betekenis van het handelen pas achteraf. Hier gaat de daad vooraf aan het begrip.

Theo Maassen

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

DE UITGAVE ZAL WORDEN BEKOSTIGD UIT
VRIJWILLIGE BIJDAGEN

Redactie en administratie:
Schouw 48-11
8232 BD Lelystad
Postgiro 30 76 95

EEN NIEUWE BRITSE REGERING, MAAR WAT GAAT ER VERANDEREN?

EIND APRIL schreef de Londense correspondent van *de Volkskrant*: "De 'modernisering' van Labour onder Tony Blair bestaat niet uit een inhoudelijke vernieuwing van de progressieve boodschap, maar is een tegemoetkoming aan een demografische trend, die meer dan ooit in conservatieve richting wijst. 'New Labour' wil braaf en keurig zijn, waar 'Old Labour' nog wel eens agressief was en het vuil onder de nagels had. Geen wonder, dat Thatcher diverse malen haar bewondering voor Blair heeft uitgesproken. De nieuwe Labour-leider wil voortbouwen op de erfenis van het thatcherisme, in plaats van ermee te breken. [...] Als Blair de verkiezingen wint, betekent dat geenszins het einde van het conservatieve tijdperk..."

Zo'n tien dagen nadat Tony Blair de Britse verkiezingen inderdaad zeer overtuigend gewonnen had, schreef John Gray, die politieke filosofie doceert aan de universiteit van Oxford, dat "de regering Blair voor de historische taak staat een nieuwe maatschappelijke en politieke consensus (d.w.z. een nieuw algemeen maatschappelijk en politiek gevoel) te vinden en een *nieuwe vorm en inhoud te geven aan de naoorlogse sociaal-democratie*" (wij citeren Gray uit een vertaling van zijn artikel in de *Volkskrant* van 12 mei jl.)

In dit zelfde artikel verklaart Gray, dat "Tony Blair's modernisering van de Labour-partij niet meer kan worden teruggedraaid." Even verderop zegt hij: "De nieuwe regering van Groot-Brittannië staat voor de historische taak om het voortouw te nemen in het proces van modernisering van de Europese sociaal-democratie." Dit proces is overigens ook buiten Groot-Brittannië al enigermate gevorderd.

Aan deze woorden van Gray hebben wij niets toe te voegen. Zij, en ook die van de Londense *Volkskrant*-correspondent die wij daarvoor aan het woord lieten, stemmen precies overeen met de ontwikkeling, die Labour in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. Het is een ontwikkeling, die niet typisch is voor Groot-Brittannië, het is een ontwikkeling die, hoewel niet in alle opzichten, ook bij de sociaal-democratie in andere landen valt te constateren en die hieruit voortspruit, dat met de verwezenlijking van de verzorgingsstaat de eigenlijke doelstellingen van Labour en de Europese zusterpartijen zijn gerealiseerd.

Hoezeer de Londense correspondent van *de Volkskrant* er ook van getuigt, dat hij een naar onze mening volstrekt juiste kijk op Labour heeft - hij ziet bijvoorbeeld ook, dat de ontwikkeling in Groot-Brittannië overeenkomt met de ontwikkeling van de sociaal-democratie in Europa - op een aantal punten sloeg hij volgens ons de plank ge-

heel en al mis. De Volkskrant-verslaggever karakteriseert de door hem waargenomen ont-wikkeling als “wat marxisten hebben aangeduid als de verburgerlijking van het proletariaat”. Er is echter - er nog van afgezien, dat een dergelijke aanduiding verre van marxistisch is - van zo'n ontwikkeling is in Engeland allerminst sprake. Uit de diverse beschouwingen, die de laatste tijd in tal van kranten over de situatie in Engeland zijn verschenen, blijkt vooral één ding duidelijk, dat na achttien jaar Tory-bewind de tegenstelling tussen arm en rijk, tussen de arbeidersklasse en de Britse bourgeoisie, groter is dan ooit sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Onlangs vroeg een journalist aan een ‘eerbiedwaardig’ lid van het Hoger Huis, wat of deze Lord wel dacht van het voornemen van ‘New Labour’ het Hoger Huis af te schaffen. De aangesprokene antwoordde met de stoïcijnse kalmte, die leden van de Britse aristocratie eigen is, dat men dat zien moest als een “poging van Blair om nog enigszins tegemoet te komen aan de linker vleugel. “Blair”, zo zei hij, “is zo ver naar het midden opgeschoven, dat de traditionele aanhang van Labour wel tekenen van onrust moet vertonen. Er is niet zo heel veel verschil meer tussen Labour en de conservatieven. [Slechts op enkele ondergeschikte punten, zeggen wij]. De campagne van Blair is erop gericht, stemmen te werven onder de kleine middenstand, die gewoontegetrouw conservatief placht te stemmen.”

Dezelfde verslaggever interviewde, in de industriestad Birmingham, ook een Britse arbeider. Wat die zei, klopte in alle opzichten met de uitspraak van de eerbiedwaardige Lord en met wat wij hierboven citeerden uit *de Volkskrant* van 28 april: “De Labourpartij onder Blair heeft zich wel heel ver verwijderd van dat, waar Labour aanvankelijk voor stond. Ons heeft Blair niets meer te vertellen.”

Hoe treffend ook, de meeste van dit soort uitspraken komen toch niet in alle opzichten overeen met onze zienswijze. Wanneer bijvoorbeeld sommige Franse sociaaldemocraten, die natuurlijk met het oog op aanstaande verkiezingen in hun land de achterban naar de mond moesten praten, Blair “geen socialist meer” noemen, dan verklaren wij, dat hij het nimmer is geweest, zomin als de Labourpartij ook vóór zijn ‘modernisering’ socialistisch was.

‘Het traditionele Labour’, waar de aangesprokene Britse arbeider naar verwees, streefde slechts in s c h i j n naar de omverwerping van het kapitalisme en de verwezenlijking van het socialisme. Waar Labour in w e r k e l i j k h e i d naar streefde, dat was de verwezenlijking van de verzorgingsstaat. De jongste maatschappelijke ontwikkeling gaat in de meeste landen gepaard met de afbraak daarvan. In Engeland werd de kort na de oorlog onder minister Aneurin Bevan tot stand gebrachte National Health Service in niet geringe mate aangetast en zo is er meer en uit niets blijkt, dat ‘New Labour’ deze aantasting volledig ongedaan zal maken, om van de onder Thatcher tot stand gekomen vakbondswetgeving maar te zwijgen.

De demagogische bewering van John Major, dat onder Blair de vakbonden hun vroegere macht zouden terugkrijgen, klopt niet met de verzekering van Blair, dat daarvan geen sprake zal zijn. Dat die ‘vroegere macht’ ook nauwelijks meer is dan een sprookje, laten we hier maar buiten beschouwing.

Overigens schreef *NRC/Handelsblad* in de editie van 19 april j.l. in een groot artikel, getiteld “Labour muilkorft Britse bonden met harde hand”, zeer terecht: “De partij [Labour] wil niet meer worden vereenzelvigd met de stakingsacties uit de jaren ‘70 . . . In haar verkiezingsmanifest onderstreept de partij, dat de conservatieve beperkingen van de vakbondsmacht niet ongedaan gemaakt zullen worden . . . Als iemand”, zegt Blair “binnen de vakbeweging of daarbuiten denkt dat we de Labourpartij

hebben hervormd om terug te keren naar de jaren '70 moet hij maar eens wakker worden. Het gebeurt eenvoudig niet!”.

‘New Labour’ was er zich overigens goed van bewust, dat tegenover de concessies aan de kleine middenstand iets moest staan om de onrust bij de traditionele aanhang weg te nemen. De man die daarvoor zorgen moest, was John Prescott, een uit de arbeidersklasse afkomstige politicus, wiens indruk op zijn gehoor vooral hierdoor ontstaat, dat hij ondanks zijn jarenlang verblijf in het hoofdkwartier van de partij en in het Lagerhuis, het typisch proletarische accent niet heeft afgeleerd. Vanwege dit accent dreeven de Conservatieven de spot met hem, maar niet weinig arbeiders onder zijn gehoor smulden ervan.

Een week voordat de algemene verkiezingen werden gehouden hebben achtendertig leiders van Britse bedrijven in een ingezonden brief aan de *Daily Mail* gewaarschuwd voor “het gevaar van een Labour-regering”. Dat zij de spreekbuis zouden zijn van heel het Britse bedrijfsleven klopte niet met de werkelijkheid en dat is wel gebleken. Deze achtendertig bedrijfsleiders behoorden allerminst tot de leiders van bekende Britse multinationals. Bovendien werd in een hoofdredactioneel commentaar in de *Daily Mail* opgemerkt, dat “de standpunten van Labour niet ongezonder zijn dan die van de Conservatieven.” Dat was duidelijke taal! Even duidelijk was op 29 april j.l. het artikel in *NRC/Handelsblad* waarin men aan de vooravond van de Britse verkiezingen kon lezen dat een eventuele Labourregering de Londense City niet met angst en beven vervulde.

De Confederation of British Industry - het verbond van Britse ondernemers - heeft de afgelopen jaren herhaalde malen scherpe kritiek laten horen op het economische beleid en de economische standpunten van Thatcher. Een vooraanstaand weekblad als *The Economist* heeft erop gewezen, dat de Conservatieven “hun schaduwzijden hebben”. Volgens *The Economist*, kwam John Major vaak met goede plannen maar wist hij ze niet van de grond te krijgen. Het ligt voor de hand, menen wij, dat ook de managersklasse “plannenmaker” Major de voet heeft dwarsgezet.

De dag waarop de Britse verkiezingen werden gehouden schreef een van de commentatoren van *NRC/Handelsblad* niet zonder reden met zoveel woorden dat New Labour, dat in Engeland ging regeren, in belangrijke mate gesteund werd door het politieke midden, dat “niet vóór Labour, maar tegen de Conservatieven stemde” en dat onherroepelijk de vraag zich zal opdringen “waar de partij eigenlijk nog voor staat”. Naar onze mening luidt het antwoord op die vraag, dat zij staat voor datgene waar zij altijd al voor stond terwijl ze de schijn bleef wekken ergens anders voor te staan.

Dat Labour na 1 mei jl. over een grotere meerderheid in het Lagerhuis beschikt dan ooit tevoren, is niet het enige en niet eens het belangrijkste verschil met de situatie van na de Britse verkiezingen van 1945. De Labourregering die daarna aantrad onder Clement Attlee, bestond uit architecten van de verzorgingsstaat die in relatief korte tijd verwezenlijkt werd. Het mag als vaststaand worden aangenomen, dat het werk van de thans aangetreden Labourregering daarmee in geen enkel opzicht zal kunnen worden vergeleken. Van de regering-Blair kan worden verwacht dat zij ernaar zal streven een goede beurt te maken bij de van de Tories weggehaalde kiezers en dat zij tegelijkertijd bij de aanhang van ‘Old Labour’ de indruk zal trachten te vestigen, dat het toch allemaal niet zo erg is als het lijkt.

Wie het verkiezingsprogramma van Blair, de uitlatingen van enkele van zijn ministers, de commentaren van het Britse bedrijfsleven en van vooraanstaande Britse kranten enigermate heeft gevolgd, kan alleen maar tot de conclusie komen, dat er wel een nieuwe regering is en dat er weliswaar *iets*, doch *niets wezenlijks* gaat veranderen.

NOGMAALS DE ARBEIDSONRUST IN HET ROERGEBIED

AAN DE STRIJD van de mijnwerkers in het Roergebied hebben de Nederlandse dagbladen uitvoerig aandacht geschonken. Maar het spreekt vanzelf, dat daar in sommige Duitse kranten nog heel wat meer over hun actie en die van de mijnwerkers in het Saargebied gepubliceerd is dan bij ons. Met een begrijpelijke vertraging hebben wij van Duitse vrienden een reeks knipsels ontvangen, waarin belangwekkende bijzonderheden vermeld staan, die wij uit de ons ter beschikking staande kranten niet hebben kunnen opdiepen.

Dat de kompels bijvoorbeeld niet slechts voor de mijnen gepost hebben en niet alleen in massa naar Bonn gereisd zijn om bij de kanselarij van de heer Kohl hun protest tegen mijnsluiting en banenverlies te laten horen, dat is onder meer vermeld door het Berlijnse blad *Neues Deutschland*. Ook over de omvang van de protesten worden de lezers van Duitse kranten veel uitvoeriger ingelicht dan de Nederlandse krantenlezer.

Op 10 maart jl. sprak *Neues Deutschland* van een "massief verzet tegen de regeringsplannen". Bij alle mijnen in het gebied van Saar, Ruhr en Niederrhein kwam het tot protestvergaderingen, bedrijfsbijeenkomsten en zelfs kerkdiensten, waarin tegen de mijnsluiting en de bezuinigingen werd geprotesteerd. Ook hebben de mijnwerkers snelwegen en andere grote wegen een tijdlang geblokkeerd. Dat was bijvoorbeeld het geval op de autosnelweg bij Saarbrücken. De omvang van de protestbeweging valt af te leiden uit het feit, dat bij een mijn in Göttelborn duizend mijnwerkers hebben deelgenomen aan een bijeenkomst in het bedrijf en dat in Düsseldorf maar liefst 5.000 mijnwerkers protesteerden buiten het gebouw, waarin vertegenwoordigers van de mijnbouw, de politieke partijen, de vakbonden, de kerken en energiebedrijven, alsmede diverse burgemeesters vergaderden.

Een dag te voren schreef *Neues Deutschland*, dat het om een spontane beweging ging en dat de kompels het werk neerlegden en de straat op gingen, zonder dat ze daartoe door de mijnwerkersvakbond waren opgeroepen. Uit vrijwel alle berichten die genoemd blad aan de actie van de Duitse mijnwerkers heeft gewijd blijkt heel duidelijk, dat het optreden van de vakbond een gevolg is geweest van een sterke druk van onderop.

Dat zowel de Duitse vakbeweging als de Duitse sociaal-democratie het optreden van de mijnwerkers heeft gesteund, is mede een gevolg hiervan geweest, dat door de aangekondigde ontslagen de positie van de vakbeweging op een zo smalle basis ging berusten, dat er gevreesd werd dat zij haar normale functie - het overleg over de collectieve contracten - in feite niet meer goed zou kunnen vervullen. De ongerustheid hierover werd o.a. tot uiting gebracht door Christine Krajewski, de Saarlandse minister van Economische Zaken.

De mijnwerkers hebben niet alleen mijnen bezet en autowegen geblokkeerd, maar ook raadhuizen en kantoren van politieke partijen als de CDU en de FDP. In plaatsen als Bergkamen en Lünen bestormden woedende mijnwerkers het raadhuis. Voor genoemde partijkantoren ketenden de demonstranten zich aan elkaar vast om het de politie moeilijker te maken hen uit elkaar te drijven. De FDP zag zich daarop genoodzaakt de door haar uitgeschreven vergadering in een ander complex te doen plaatsvinden.

Op 11 maart schreef *Neues Deutschland*, dat de topleiding van de vakbeweging de grootste moeite had om haar leden in toom te houden toen zij voor de gesloten ingang

van de mijnen te hoop liepen. Bij de mijn Fürst Leopold, die van alle mijnen de meeste zeer jonge arbeiders in dienst heeft, sprak men over het voornemen om de Autobahn te blokkeren met het materiaal van steenberg.

Op 13 maart bevatte *Neues Deutschland* berichten waaruit blijkt, dat de Duitse sociaal-democratie in een moeilijke positie verkeerde en overgegaan was tot maatregelen, die in feite volkomen met elkaar in strijd waren. Enerzijds riep vakbondsleider Hans Berger - zoals wij reeds eerder vermeldden - op tot het afbreken van het beleg voor de kanselarij van Kohl in Bonn, anderzijds organiseerde zij precies op hetzelfde tijdstip het vervoer van 10.000 mijnwerkers uit het Saargebied naar de hoofdstad van de Bondsrepubliek.

De demonstranten uit het Saargebied hadden zich op een beleg van de regeringsgebouwen voorbereid. Ze waren voorzien van slaapzakken, dekens en matrassen en ze bivakkeerden op de kruising van belangrijke wegen, waar ze een kampvuur aanstaken. In Bonn hieven de kompels precies dezelfde leuzen aan, die eens de Duitse bevolking had laten horen voor de regeringszetel van de DDR in Oost-Berlijn voor de val van de muur: "Wij zijn het volk" riepen de demonstranten.

Dat er duidelijk verschil viel te constateren tussen de vakbondsleiding en haar achterban blijkt hieruit, dat vakbondsbestuurder Berger op een gegeven moment verklaarde, dat zijn organisatie zou ijveren voor een compromis. Geen wonder, dat vertegenwoordigers van de CDU in een bijeenkomst van de drie grote politieke partijen erop aandrongen, dat ook vertegenwoordigers van de vakbond aan de beraadslagingen zouden deelnemen.

Dat de vakbondsleiding en de mijnwerkers niet precies op dezelfde lijn zaten wordt niet weersproken door het feit, dat iemand als de SPD-voorzitter Oskar Lafontaine door de kompels luidruchtig en hartstochtelijk werd toegejuicht. In zijn toespraken zei hij precies datgene, wat de mijnwerkers graag wilden horen. De bestaande kloof blijkt ook hieruit, dat de tot een compromis bereid zijnde vakbondsleider Berger op een gegeven moment luidkeels begroet werd met de kreet van: "Judas, Judas".

Wat de tegenstelling tussen de kompels en de regeringskliek betreft, die werd hierdoor tot uitdrukking gebracht, dat de demonstranten op een gegeven moment een witte kool op een staak gespiest hadden, het voorwerp enigszins een menselijk aanzien hadden gegeven en daarbij een spandoek omhoog hielden, waarop men kon lezen: "Die hebben we niet meer nodig." Naarmate de tegenstelling tussen de kiezers en de gekozen politici zich steeds duidelijker manifesteerde, zag de oppositie zich gedwongen (weekblad *Die Zeit* van 12 maart jl.) zich wat actiever op te stellen.

Dat de mijnwerkers konden rekenen op de grote sympathie van de Duitse bevolking blijkt hieruit, dat vertegenwoordigers van zowel de katholieke als de protestante kerk van medeleven met de actievoerenden blijk gaven. Een van de katholieke priesters zei tijdens zijn preek: "De kloof in onze samenleving wordt steeds groter." Een dominee zei: "Tal van fundamentele waarden van onze samenleving worden kapotgemaakt."

DE STRIJD VAN DE STAALWERKERS

Zoals onze lezers weten, hebben niet alleen de Duitse mijnwerkers, maar ook de arbeiders in de staalindustrie in het Roergebied actie gevoerd. De berichtgeving daarover in *Neues Deutschland* maakt melding van ernstige conflicten tussen de arbeiders en de bedrijfsleidingen. Het blad spreekt van een "duizendvoudige woede", die zich van de

arbeiders meester maakte naar aanleiding van de fusieplannen, die door Krupp en Thyssen werden ontwikkeld. Ter vergadering werden kreten vernomen zoals "Dat zijn de achterbakse methoden van gierige geldwolven".

BOUWVAKKERS

In Berlijn, zoals men weet, hebben duizenden bouwvakkers er tegen gedemonstreerd, dat de ondernemers in groten getale buitenlandse arbeiders in dienst hadden genomen tegen een lager loon dan in het Duitse bouwbedrijf gebruikelijk is. Ook tijdens hun demonstraties kon men luidkeels horen roepen: "Kohl moet weg!"

Het verzet van de bouwvakkers nam al snel in omvang toe. Niet alleen in Berlijn werd er gedemonstreerd door Berlijnse arbeiders, maar collega's uit het Saargebied, uit Reinland-Pfalz, Thüringen en Westfalen trokken naar deze stad om de actie van de Berlijners te ondersteunen. Op de tweede dag van het protest werden de toestromende bouwvakkers nog versterkt met stoeten uit Niedersaksen, Bremen, Mecklenburg-Vorpommern, Hamburg en Schleswig-Holstein, die stuk voor stuk per bus naar Berlijn reisden. Wat hen tot een gezamenlijke actie dreef werd door sommigen heel duidelijk uitgedrukt: "Wij hebben er de buik van vol. Op naar Berlijn!"

- o -

KOUDWATERVREES VAN DE BVD

BURGEMEESTER C. Arlman van Pekela heeft eind april een karakteristiek geval van koudwatervrees van de Binnenlandse Veiligheids Dienst onthuld. In Den Haag namelijk zou in het begin van de jaren '70 zijn gevreesd, dat er, onder leiding van Fré Meis, vanuit Oost-Groningen een revolutionaire beweging op gang zou komen. Die bevestiging is bevestigd door een dossier, dat vorig jaar bekend werd.

Dit dossier heeft de Streekraad Oost-Groningen vorig jaar in handen gekregen van de divisie zware georganiseerde criminaliteit van de regiopolitie Groningen. Wat uit dit alles weer eens blijkt is, dat de BVD er een buitengewoon onrealistische om niet te zeggen kinderlijk naïeve, dan wel belachelijke kijk op maatschappelijke ontwikkelingen op na hield en waarschijnlijk nog altijd houdt.

Het is de wel vaker aan te treffen kijk op het ontstaan van revolutionaire ontwikkelingen, die dan aan de invloed van bepaalde personen worden toegeschreven. Het is een opvatting, die erop neerkomt bijvoorbeeld, dat de Russische Revolutie niet een gevolg zou zijn van de sociale verhoudingen onder het tsarisme, maar van op de voorgrond tredende revolutionairen. Het is de zienswijze die geen enkele rekening houdt met de omstandigheden, die volksmassa's in beweging brengen. Deze zienswijze gaat er ook volslagen aan voorbij, dat voor de in Zwitserland wonende Lenin het uitbreken van de Russische Revolutie een volslagen verrassing was.

De BVD is altijd sterk geweest in sociale waandenkbeelden. Voor de realiteit hadden zijn 'speurneuzen' weinig oog. De Molukse treinkaping bij Wijster bijvoorbeeld kwam voor de BVD als een donderslag bij heldere hemel!

- o -

EEN BEDRIJFSBEZETTING OM HET ACHTERSTALLIGE LOON TE KRIJGEN

OP 24 januari j.l. werd de confectiefabriek van de fa. Tudorgold in Londen door het zeventig mannen en vrouwen tellende personeel bezet uit protest tegen het feit, dat er over de voorafgaande maand nog geen penny loon was uitbetaald. De totale achterstallige loonsom bedroeg £ 40.000,-.

Zij die in dit bedrijf werken hebben geen van allen de Britse nationaliteit. De meesten van hen zijn Turken of Koerden die maar heel weinig of in het geheel geen Engels spreken. Hun arbeidsverhoudingen zijn ronduit slecht. Ze moeten maar liefst tachtig uur per week werken voor een uurloon van £ 2.50,-. In het bedrijf worden (machinaal) damesjasjes vervaardigd, die in luxueuze modezaken worden verkocht voor bedragen tot aan £ 200,-.

Toen het bedrijf bezet werd gaf het personeel te kennen, dat het bezet zou blijven totdat al het achterstallige loon zou zijn betaald. Om zijn financiële verplichtingen te ontduiken vroeg de firma prompt het faillissement aan. Volgende stappen van de kant van de bezetters hield men voor onwaarschijnlijk, aangezien men werkers van het begin af aan volstrekt onkundig had gelaten voor wat betreft de identiteit van de werkelijke eigenaren.

Het enige wat de arbeiders en arbeidsters wisten, was dat hun baas George Hanna heette en dat er ook nog twee andere bazen waren, die ze alleen maar kenden als Alan en Angelo. Dan was er nog de zoon van Angelo en een persoon met de naam Warren. Deze Warren leek de eigenaar te zijn van de machines, maar zekerheid daaromtrent was er niet. Kortom: de verantwoordelijkheden waren ondoorzichtig. Er was als het ware een gordijn van spinrag dat het onmogelijk maakte om precies aan de weet te komen wie nu feitelijk voor wat verantwoordelijk was of kon worden aangesproken.

Angelo's zoon beschuldigde Hanna er van, dat hij er met de banksaldo's vandoor zou zijn gegaan. Maar Hanna, die niet alleen directeur van Tudorgold was, maar ook nog directeur van McHanna Holdings Ltd. kwam op de proppen en paaide het personeel met de belofte dat het "er zeker van kon zijn dat het loon zou worden uitbetaald". Het personeel zag kans die belofte vast te leggen op een bandje.

Begin januari kreeg de fabriek bezoek van Warren, die luidkeels klaagde, dat de arbeiders sabotage pleegden. Het leek erop, dat hij daar zo maar over klaagde om een aanleiding te vinden voor een of ander overheidsingrijpen. Hij dreigde al met een dagvaarding en men verwachtte, dat de directie pogingen in het werk zou stellen om de arbeiders uit de ateliers te doen verjagen, zodat de machines naar elders zouden kunnen worden overgebracht.

De directie nam bovendien een bewakingsdienst in de arm om een oogje in het zeil te houden en dat, hoewel de arbeiders met grote nadruk hadden verklaard, dat het volstrekt niet in hun belang was om op enigerlei wijze de machines, waarmee ze hun brood verdienden, te beschadigen.

Inmiddels ontvingen de stakers blijken van steun en sympathie van diverse kanten. Het personeel van het Hillingdon ziekenhuis, de havenarbeiders van Liverpool en een fabriek, waar magneten werden vervaardigd in Darlington, toonden zich solidair. Bovendien kregen zij de steun van de plaatselijke afdeling 'textiel' van de vakbond TGWU (Transport and General Workers Union), die geleid wordt door gepmmigreerde textielarbeiders.

De stakers boekten door toevallige omstandigheden vrij spoedig een voorlopig suc-

ces. De onderneming Kacy Ltd., voor welk bedrijf Tudorgold een belangrijke order uitvoerde, kwam de afgewerkte kleding ophalen. De stakers slaagden erin, de opdrachtgever de betaling van £ 11.000,- te laten doen. Daarmee werden de tussenpersonen uitgeschakeld. Dit bedrag kwam overeen met ongeveer een kwart van het achterstallige loon. Zou de staking voortduren - op dit moment is de afloop ons helaas nog niet bekend - dan zou op deze wijze de volledige betaling ervan kunnen geschieden.

De staking bij Tudorgold is hierdoor opnieuw een voorbeeld uit de reeks van acties, waarbij de stakers het bedrijf voortzetten onder eigen leiding en zonder enige bemoeienis van de bazen.

- 0 -

WAT VOOR KARAKTER HAD HET NAS?

HEEFT het veel zin, is men geneigd te vragen, om zich te verdiepen in het karakter van een organisatie, die weliswaar sinds haar oprichting in 1893 totdat zij in 1940 door de Duitse bezetter werd verboden een rol heeft gespeeld in de Nederlandse arbeidersbeweging, maar die na de oorlog niet meer ten tonele is verschenen? Het antwoord op de vraag wat voor karakter het Nationaal Arbeids Secretariaat (NAS) had en wat zijn betekenis was, is naar onze mening van meer dan alleen maar historisch belang.

De laatste jaren, maar ook eerder al, is er over het NAS zeer uiteenlopend geoordeeld. Sommigen noemden het een 'syndicalistische vakbeweging', anderen typeerden het als 'anarchistisch' dan wel 'anarcho-syndicalistisch'. Tegenover hen stonden degenen die deze kwalificaties voor volstrekt onjuist hielden en niet anders dan van een 'revolutionaire vakbeweging' wilden spreken. De discussie hierover is onlangs - een enkele maal nogal heftig - weer opgelaaid in anarchistische publicaties, o.a. in het tijdschrift *De As*.

Waarover de diverse debaters ook met elkaar van mening verschilden, over één punt waren zij het met elkaar eens. Stuk voor stuk beschouwden zij het NAS als een v a k b e w e g i n g en dat zonder zich ook maar een ogenblik af te vragen in hoeverre dat met recht of ten onrechte gezegd kon worden. Bij geen van hen schijnt het te zijn opgekomen, dat men noch het NAS, noch welke andere organisatie ook, *zonder meer* een *vakbeweging* kan noemen. Men moet een klare voorstelling hebben van het wezen van de vakbeweging en zich afvragen in hoeverre in verband daarmee het begrip al dan niet kan worden gehanteerd.

In Groot-Brittannië, de bakermat van de vakbeweging, schreef de socialist William Morris al in 1885, acht jaar voor de oprichting van het NAS, dat "de vakbonden de arbeidersklasse niet vertegenwoordigen als werkende *mensen*, maar veeleer tot taak hebben er voor te zorgen dat het menselijk deel van de kapitalistische machinerie in goede conditie verkeert om arbeid te verrichten en het vrijwaart van alle gruis der ontevredenheid."

Morris baseerde zijn opvatting op het onloochenbare feit, dat de *trade-unions* vanaf de eerste dag van hun bestaan tussen kapitalisten en arbeiders bemiddelden. Als verkoopcentrales van de arbeidskracht, anders gezegd: op grond van hun functie om te loven en te bieden over de hoogte van de lonen, vormden zij een onmisbaar instituut van de kapitalistische maatschappij. Geen enkele vakbond zou ook maar één enkele dag door ondernemers aan de onderhandelingstafel zijn geaccepteerd wanneer hij niet deze bemiddelende taak vervulde. Anderzijds zou geen enkele vakbond ook maar één

enkele dag door welke arbeider ook als zijn vertegenwoordiger beschouwd zijn, als die bond niet onmiskenbaar bepaalde belangen van de werkende klasse had verdedigd.

Dit is het wat het Britse echtpaar Sidney en Beatrice Webb, de bekende geschiedschrijver van de Britse vakbeweging, gekarakteriseerd hebben als “industriële diplomatie” en wat een andere auteur de “praktijk van het compromissen sluiten” heeft genoemd.

Niet voor niets schreef de Britse historicus William Lecky eind vorige eeuw dat “de grootste, rijkste en best georganiseerde vakbonden het hunne ertoe hebben bijgedragen dat het aantal sociale conflicten afnam.” De Webbs stelden vast, dat “alvorens de vakbonden een algemeen erkend instituut werden en een normaal verschijnsel gingen vormen, er veel meer sociale onrust in Groot-Britannië was dan daarna.”

In het industriële noorden van Engeland waren er vakbondsbestuurders die zo graag op goede voet wilden komen met de ondernemers, dat zij zich tegen het invoeren van een achturedag kantten¹.

Maar wat voor de vakbeweging in het algemeen geldt, geldt daarom nog niet voor een bijzondere vakbeweging. Zulk een bijzondere vakbeweging was inderdaad het NAS, dat een andere structuur had dan bijvoorbeeld de Britse trade-unions of de organisaties die zich op een later tijdstip in Nederland aandienden als *moderne vakbeweging* en zich aansloten bij het in 1905/1906 opgerichte NVV. Ook de praktijk van het NAS was veelal anders dan de praktijk van die overkoepelende centrale.

Uiteraard heeft ook het NAS wel concessies moeten doen. Maar zijn praktijk was zodanig dat men het feitelijk - en dat maakte het bijzonder - moeilijk een vakbeweging in de *algemene* betekenis van het woord kon noemen. Dat de bestuurders van het NAS het wel zo noemden, zegt weinig of niets. Niet op wat mensen denken of zeggen komt het aan, maar op wat zij doen. Zij die als acteurs op het historische toneel verschijnen koesteren doorgaans volstrekt verkeerde ideeën omtrent de rol die zij vervullen, missen meestal de juiste kijk op de wezenlijke betekenis van hun handelen.

Voor de NAS-bestuurders, die hun organisatie niet alleen een vakbeweging noemden, maar zoals gezegd ook van een *revolutionaire vakbeweging* spraken, was het allerm minst eenvoudig om tot het wezen van de zaak door te dringen, doordat de omstandigheden de dingen nogal gecompliceerd maakten. Immers: voor zover het NAS zich er inderdaad van onthield compromissen aan te gaan of ongewenste concessies te doen, was het geen vakbeweging; voor zover het zich af en toe - als gevolg van de historische en maatschappelijke verhoudingen - genoodzaakt zag als vakbeweging te gedragen, ontkwam het er niet aan compromissen te sluiten en deed het concessies. Anders gezegd: het NAS was geen ‘revolutionaire vakbeweging omdat het dit onmogelijk kon zijn. Voor zover het ‘revolutionair’ was, was het geen vakbeweging en voor zover het een vakbeweging was, was het niet revolutionair.

Zij die in 1905 de oprichting van het NVV voorbereidden en in 1906 tot de oprichting ervan overgingen deden dat, naar zij zeiden, omdat zij het NAS ‘geen moderne vakbeweging’ vonden. Wat achter die woorden schuil ging was zowel de Britse als de eigen ervaring, dat voor het bedrijven van de ‘industriële diplomatie’ een organisatie als het NAS niet geschikt was. Het NVV zag het levenslicht omdat hetgeen Henri

---

1) Ontleend aan J. Willson, *A History of the Durham Miners' Association 1870-1904* en aan E. Welbourne, *The Miners' Unions of Northumberland and Durham*.

Polak, Jan Oudegeest en hun medestanders wilden een historische noodzaak was wilde hier te lande het zich hoe langer hoe meer ontwikkelende kapitalisme naar behoren functioneren.

Voor een vakbeweging naar het model van de Britse trade-unions - die het NVV wilde zijn - vormden de maatschappelijke verhoudingen van het begin van deze eeuw een vruchtbare akker. Het kapitalisme had behoefte aan een onmisbare organisatie die geschikt was om te zorgen voor de handhaving van de klassenvrede. Het NAS toch wilde deze juist niet bevorderen. Het zijn deze maatschappelijke verhoudingen en de daaruit voortkomende behoeften die de geschiedenis van het NAS hebben bepaald.

In vrijwel alle artikelen of teksten die de laatste jaren aan deze geschiedenis waren gewijd, ontbreekt juist deze maatschappelijke achtergrond. Vandaar, dat er in die stukken nauwelijks een poging werd gedaan om de woorden van het NAS met de daden van het NAS te vergelijken. Bijna alle desbetreffende auteurs nemen de ideeën van het NAS als uitgangspunt bij het beschrijven van zijn historie, inplaats van de historie, niet slechts die van het NAS maar tegelijkertijd die van de samenleving, als uitgangspunt voor de geschiedschrijving te nemen. Zij verklaren de werkelijkheid uit de ideeën, niet omgekeerd de ideeën uit de werkelijkheid.

Een van de directe gevolgen van deze methode is het, dat zij er onderling over twisten of het NAS nu anarchistisch dan wel syndicalistisch, allebei of geen van tweeën is geweest. Het is een gevecht dat onbeslist blijft zolang daarbij begrippen als *syndicalisme* of *anarchisme* niet nauwkeurig gedefinieerd, dat wil zeggen tegen de achtergrond van de maatschappelijke verhoudingen worden verklaard en begrepen. Gebeurt dat wel, dan kan worden geconstateerd, dat wat in Nederland syndicalisme wordt genoemd nog wel verschillen vertoont met wat in Frankrijk bekend heeft gestaan als *syndicalisme-révolutionnaire* en dat het NAS aanzienlijk verschilde van bijvoorbeeld de Spaanse CNT.

Wat verder opvalt bij de over het NAS gevoerde pennestrijd: de geschiedenis van het NAS gedurende een zekere periode wordt soms verklaard uit de standpunten en het optreden van bepaalde personen. Naar onze mening dienen zienswijze en optreden van de beschreven personen te worden verstaan uit de maatschappelijke werkelijkheid waarvoor het NAS zich tijdens hun werkzaamheid zag gesteld.

Hoe komt het, aldus de belangrijkste en voor de hand liggende vraag, dat het NAS na verloop van tijd door het NVV werd overvleugeld en hoe komt het dat het Franse syndicalisme-révolutionnaire nog nauwelijks van betekenis is? En waarom is het door de Duitse bezetters verboden NAS na de oorlog niet weer herrezen?

Wie naar een antwoord zoekt zal vroeg of laat op twee factoren stuiten die een belangrijke rol hebben gespeeld. Allereerst heeft de ontwikkeling van het kapitalisme niet in het voordeel gewerkt van een organisatie die ontstaan is als een reactie op een nog lang niet volgroeid kapitalisme. In de tweede plaats is de ontwikkeling van de kapitalistische maatschappij van invloed geweest op de vorm van de klassenstrijd.

Naarmate naast de klassieke en traditionele vormen van arbeidersverzet in toeneemende mate zelfstandige vormen van strijd werden gehanteerd, nam de betekenis van partijen en vakbonden, van 'oude vormen en gedachten', weliswaar niet in gelijke mate maar toch duidelijk waarneembaar af. Dat feit, dat voor wat de geschiedenis van de arbeidersbeweging aangaat, juist aan de hand van die van het NAS goed kan worden geïllustreerd, maakt dat deze geschiedenis, die zich meer dan een eeuw geleden heeft afgespeeld een zekere actualiteit heeft.

Wie begrijpt hoe af het komt, dat een naar klassenvrede strevende vakbeweging als

het NVV een opvallende groei heeft doorgemaakt en een organisatie als het NAS, die een vakbeweging wilde wezen maar het soms niet was, en die zich bovendien als 'revolutionair' presenteerde zonder het wezenlijk te zijn, zowat geruisloos ten onder ging, die verstaan tegelijkertijd welke rol de vakbeweging in de burgerlijke samenleving speelt en wat of haar functie is.

- 0 -

HEEFT HET NOG ZIN 1 MEI TE VIERN?

ALVORENS DE hierbovenstaande vraag te beantwoorden, moet men zich er eerst rekenschap van geven, om wat voor 1 mei-viering en door wie het gaat. Op de eerste mei j.l. bevatte *de Volkskrant* een lange rubriek, waarin diverse personen aan het woord kwamen, die op deze vraag een antwoord gaven. Maar het werd al meteen duidelijk, dat het bij de meesten niet ging om de klassieke 1 mei-viering, maar om de viering van de Dag van de Arbeid, wat beslist niet hetzelfde is.

Tussen de door hen gesproken woorden prijkte ook een citaat. Het was de eerste regel van "De Internationale": "Sterft gij oude vormen en gedachten!" Men had moeilijker een citaat kunnen kiezen, dat *nog* minder van toepassing was op de viering van de Dag van de Arbeid, dan deze versregel, die stamt uit de beginjaren van een arbeidersbeweging, die voor de burgerlijke emancipatie van de arbeiders streed. Zo men al kan spreken over iets of over dingen die gestorven zijn, dan zijn het wel de illusies en de mythen, die de arbeidersbeweging lang heeft gekoesterd.

Laat ons eens zien, welke bonte rij van sprekers door de redactie van *de Volkskrant* ten tonele worden gevoerd. Daar is in de allereerste plaats een Rotterdamse vakbondsmann, die verklaart: "De klassenstrijd is nooit weggeweest, wij werkende mensen hebben het alleen een tijdje laten afweten." Hij had natuurlijk gelijk. Er is nog altijd van klassenstrijd sprake. Maar wat hij eraan had moeten toevoegen is, dat de vakbonden meer voor de sociale vrede dan voor de strijd in actie zijn geweest.

Het is niet verwonderlijk, dat een fabrieksdirecteur, die vervolgens aan het woord kwam, zegt: "Van mij mogen ze best de Dag van de Arbeid viern . . . Hier is 1 mei bij mijn weten nog nooit een vrije dag geweest . . ." Uiteraard heeft het ondernemersdom geen pijn aan de Dag van de Arbeid!

Een bekende geschiedschrijver van socialisme en arbeidersbeweging zei: "Voor mij is 1 mei een bijzondere dag, een dag om een mooi pak aan te trekken . . . Bij ons Nederlanders is de traditie wat weggeëbd." Toen er van een Dag van de Arbeid nog geen sprake was, maar toen het ging om de strijd voor de achturedag, werd er gedemonstreerd door degenen, die niet in staat waren om een mooi pak aan te trekken.

Een jeugdig lid van de Niet-Nix-generatie van de PvdA karakteriseerde de Dag van de Arbeid als: "Dansen onder de mei-boom". Een onschuldige bezigheid!

Mgr. Muskens, de bisschop van Breda zei: "De katholieke ideeën worden tegenwoordig rechts ingehaald door de socialisten." Men kan hem geen ongelijk geven.

Eerste minister Wim Kok: "Dit jaar maken we er een feest van." Wat voor één? kan men dan vragen. Daaraan kan men dan toevoegen, dat het allemaal volstrekt geen zin meer heeft.

- 0 -

DESKUNDIGEN? DESKUNDIGEN!

DEZER DAGEN troffen wij in een ochtendblad de volgende merkwaardige uitspraak aan: "Uit recente berichtgeving [blijkt], dat in een van de laatste communistische paradijzen op aarde, Noord-Korea, een tot nu toe door het Westen onderschatte hongersnood met miljoenen slachtoffers dreigt. Dat is niets verbazingwekkends, want voor wie de geschiedenis van deze eeuw kent, horen communisme en hongersnood bij elkaar als dr. Jekyll bij mr. Hyde."

De zojuist geciteerde woorden zijn afkomstig van twee auteurs, die aangediend werden als 'Ruslanddeskundigen'. Waarin dit tweetal ook 'deskundig' mag zijn, het heeft er niet de minste kaas van gegeten, dat in onze eeuw van communisme nergens maar dan ook nergens sprake is geweest of nog is. Dat sinds 1917 in Rusland geen communistische, maar staatskapitalistische verhoudingen hebben bestaan, dat deze eveneens sinds 1949 in China bestaan en eveneens bestaan bijvoorbeeld in Cuba of Noord-Korea, dat is het geachte tweetal volkomen ontgaan, hun zogenaamde deskundigheid ten spijt.

Wat overigens opvalt is, dat er bepaald niet alleen sprake van een hongersnood is geweest in wat het deskundige tweetal "communistische paradijzen" heeft genoemd. Als we ons goed herinneren was er in de jaren '70 al evenzeer sprake van een hongersnood in Biafra en zijn er ook elders wel hongersnoden geweest. Maar ja, dat is natuurlijk lang niet zo interessant als de hongersnoden daar, waar onze deskundigen er met graagte over schrijven. Zijn ze niet juist op dat terrein bij uitstek deskundig? Vergeet het maar!

Waar, zoals onze 'deskundigen' beweren, Marx zou hebben verkondigd dat "de landbouw collectief bedreven moet worden", is ons een volkomen raadsel. Liever gezegd, we weten wel zeker dat hij zoiets nergens geschreven heeft, omdat bij heel zijn onderzoek nooit op de voorgrond heeft gestaan dat iets zou moeten gebeuren, maar dat hij nooit anders gedaan heeft dan de wetmatigheden van de maatschappelijke ontwikkeling blootleggen. Het zijn de bolsjewistische leiders geweest die hebben voorgeschreven, hoe de Russische landbouw *moest* worden georganiseerd. Met marxisme hadden die voorschriften niets te maken, zoals trouwens heel het bolsjewisme, ondanks de pretentie van het tegendeel, daarmee weinig te maken heeft. Maar dat schijnt aan onze 'Ruslanddeskundigen' volstrekt onbekend te zijn.

- o -

OUDE NUMMERS GEVRAAGD

EEN VAN onze lezers vraagt of men hem kan helpen aan oude jaargangen van Daad & Gedachte. Hij mist de jaargangen 1 t/m 14. De betrokkene is bereid voor het afstaan van deze jaargangen iets te betalen. De redactie van D & G ziet een reactie met belangstelling tegemoet.

- o -